נשאל לחכם והתירו. כלומר שאמר לו שאותה קבלה לא כלום היא שלא נדר בלשון טוב לקבל נזירות ונמצא שלא חל עליו נזירות אפילו רגע אחד: היתה לו בהמה מופרשת. שהפרים לנזירותו קודם שנשאל לחכמים: תצא ותרעה בעדר. עם בהמותיו שהן חולין גמורין דכיון דנזירות לא חל עליה אין כאן הקדש טעות כלל ואפי' ב"ש מודו דדוקא כשאמר שור שחור שיצא ראשון יהא הקדש ואינא נתן התם הלבן הקדש למ"ד בגמרא משום שאין חושש ורוצה שיחול הקדש גם על הלבן ומה שהזכיר שחור טעה שהיה סבור שהשחור יצא ראשון אבל הכא שנזירות לא חל עליו מעיקרא כלל והבהמה לא הופרשה אלא לצורך הנזירות וכאן הנזירות ליתא הקדש נמי ליתא וגרע זה מהקדש טעות ולכך אפי' ב"ש מודו דתצא ותרעה בעדר כיון דנעקר הנדר לגמרי א) כדאמר לקרבנות נזירותו נזיר[1] נזירותו[2] לא אמר כלום והוי כאדם שאינו מתוודה והיה סבור שהוא מתוודה ואמר בהמה זו לחטאת כו'[3] חטאת ואמר בהמה זו לעולה אפי' לב"ש:

אמרו להם [ב"ה] לב"ש אי אתם מודים בזה שהרי הקדש טעות הוא ותצא ותרעה בעדר. אלמא דהקדש בטעות לא הוי הקדש וכי היכי דאתם מודים הכא מודו לן נמי בשור שחור דפלגיתו עלן ואמרתם דהוי הקדש וב"ש היו יכולין להשיב דהכא גרע מהקדש טעות כדפריטת ולא חשו להשיבם אמיתות החילוק והשיבו לפי דבריהם שהם מדמים פלוגתייהו והשיבו להם ממעשר בהמה דחל בטעות והוי הקדש וק"ק מאי שנא מאשה שהפר לה בעלה דאמר בעל פרק מי שאמר (דף כד.) אם שלה היתה בהמה חטאת תמות והכא יוצאה בעדר וי"ל דבעל מיגז גייז ואי נמי דמעקר קא עקר מ"מ הא אוקמה (עיל דף כב.) כרבי אלעזר הקפר אבל לרבנן נפקי לחולין ואפילו לרבי אלעזר נראה דלא דמי דהתם הנדר חל רגע א' מיפר[4] [בגלא] חרטה[5] וטעות אבל הכא לא חל הנדר אפילו שעה אחת כדפריטת:

אמרו ב"ש לבית הלל אי אתם מודים במי שקרא לעשירי תשיעי ולתשיעי עשירי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשים. דחל בטעות ומינה

ואחד בא כנגדן ואמר אחד הריני נזיר שזה פלוני ואחד אמר הריני נזיר שאין זה פלוני הריני נזיר שאחד מכם נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם נזירים שכולכם נזירים בש"א כולם נזירים והא הכא הקדש בטעות הוא וקתני כולם נזירים אמרי סברי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש (א) הכא לא אביי אמר לא קס"ד דקאים בצפרא אלא הכא במאי עסקינן דקאים בטיהרא ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון ליהוי הקדש ואמרו ליה לבן נפק ואמר להון אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור ומי מצית אמרת דקאים בטיהרא עסיק והקתני דינר של זהב שיעלה תני שעלתה אמר רב חסדא (ב) אוכמא בחיורא לקיא (ג) חיורא באוכמא לקיא תנן (ג) שחור שיצא מביתי ראשון הקדש קס"ד כי מקדיש (ד) בעין רעה מקדיש ואמרי ב"ש הוי הקדש ואלא מאי (ד) בעין יפה מקדיש דינר של זהב שיעלה בידי ראשון ועלה בסף בש"א הקדש ואלא מאי בעין רעה מקדיש חבית של יין שתעלה בידי ראשון ועלה של שמן בש"א הקדש והא שמן עדיף מיין אי משום הא לא קשיא בגלילא שנו דחמרא עדיף ממשחא רישא קשיא לרב חסדא אמר לך רב חסדא כי אמרי בתורא דקרמנאי ואמר רב חסדא אוכמא למשכיה סומקא לבשריה חיורא לרדיא והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא כי אמרי בתורא דקרמונאי: **מתני'** (ה) מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה משעה שנדר (ו) נשאל לחכם והתירו היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר אמרו ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהוא הקדש טעות שתצא ותרעה בעדר (ז) אמר להן ב"ש אי אתם מודים במי שטעה (ח) וקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שהוא מקודש אמרו להם ב"ה לא השבט קידשו ומה אילו טעה והניח את השבט על שמיני ועל שנים עשר (ט) שמא עשה כלום אלא כתוב שקידש העשירי הוא קידש התשיעי ואת

ואחד בא כנגדן. ופתח אחד מהללו השנים ואמר הריני נזיר שזה פלוני כלומר הריני נזיר אם זה פלוני ואחד אומר הריני נזיר אם אין זה פלוני ובא (לאותו) אחד ואמר הריני נזיר אם אחד מכם נזיר ובא הרביעי ואמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר דודאי יש בכם אחד שהוא נזיר ובא אמיתי לאותן שנים הראשונים ואמר הריני נזיר אם שניכם נזירים ובא אמיתי לאותן שנים אחרונים ואמר הריני נזיר אם שלשתן נזירים ובא אמיתי לכולכם נזירים: **בש"א כולם נזירים.** הואיל ואין לך אחד מהן שלא אמר הריני נזיר ואע"פ שכולן טועין שהיו סבורין (ו) שאינו כמו שהן אומרים וקאמרי ב"ש דכולן נזירין: **והא הכא דהקדש בטעות כו'.** מהכא איכא למשמע מינה דבית שמאי סברי דהקדש בטעות הוי הקדש אבל מההיא דשור שחור ליכא למשמע מינה דהקדש מיירי בהקדש בכוונה ובדפרישת: **אביי אמר.** (ז) ומאי דקשיא לך לב"ש מה אילו אמר הרי זה תמורה זה לאחי היום מי הוי תמורה כו' הכא נמי לכי מיגלי מילתא בפלגא דיומא דנפיק שחור ליהוי איהו קדוש ולא לבן לא תקשה לך ולא מידי דלא ס"ד דקאים בצפרא (ז) וכדמפרש לה רב פפא לעיל: **אלא הכא במאי עסקינן** (ח) **דקאים בטיהרא.** בלהריס ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון היום ליהוי קדוש: **ואמרי ליה הכא דנפק לבן הוה ולא שחור** (ט) **אמר להו אי הוה ידענא דלבן נפק לא אמרי שחור.** אלא לבן והוי טועה בהקדש ומשום הכי הוי הקדישו הקדש והוי לבן הקדש וב"ה סברי אינו הקדש בטעות (י) אינו הקדש. ואם נפק אדם לומר לוקמא אביי כגון דקאים בצפרא ואמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהא הקדש ויצא לבן וכמתניתי' ואתרמי דלבן נפק ואמר להו אי הוה ידענא דלבן עתיד למיפק לא אמרי (ז) שחור אלא לבן הא לא קשיא דעל העתיד לבא אין אדם נותן דעתו (ח) להקדישו: **תני שעלה.** ואם"כ נזכר לדבר שהיה של כסף או חבית של שמן: **אמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** שור שחור בין הלבנים כחוש הוא דשור לבן עדיף טפי: **חיורא באוכמא לקי.** כלומר ואע"ג דשור לבן מעלי אפילו הכי כי איכא כתמים חיורין במשכא דתורא אוכמא לקותא היא: **תנן שור שחור שיצא מביתי ראשון.** ה"ג **כי מקדיש בעין רעה מקדיש וקאמרי ב"ש דלבן הוי הקדש.** (ט) ס"מ דלבן הוה גרוע טפי ואם איתא לרב חסדא דלבן עדיף טפי אמאי הוי הקדש והא מאן דמקדיש בעין רעה מקדיש ושור שחור הוא שהקדיש ולא לבן אלא ס"מ דליתא לרב חסדא: **ואלא מאי.** קאמרת לרב חסדא דמקדיש בעין יפה מקדיש ומשום הכי קאמרי בית שמאי דלבן (ד) (י) עדיף טפי הוי הקדש: **ואלא הא דקתני דינר של זהב כו'.** ועלה של כסף בית שמאי אומרים של כסף הקדש ואמאי הא מאן דמקדיש בעין יפה מקדיש: **ואלא מאי בעין רעה מקדיש.** אי הכי חבית של שמן אמאי הוי הקדש לבית שמאי הואיל דהוא יפה מחבית של יין: **הא לא קשיא דבגלילא שנו דחמרא עדיף טפי ממשחא.** דלדידהו נפיש משחא כדגרסינן בהמוכר את הספינה (ב"מ דף נא.) (ט) ונימא להו טפי בחמרא ואין שותין אלא יין ואמטו להכי קאמרי בית שמאי דשל שמן גרוע משל יין משום הכי הוי הקדש. ומיתוקמא לכולהו מתני' דבעין רעה מקדיש וקשיא רישא לרב חסדא: **כי קאמרי.** חיורא מעלי טפי בתורא דקרמנאי של חריסה מיורא מעלי טפי אבל בגיסרא אוכמא עדיף טפי מחיורא ומשום הכי אמרי ב"ש גבי הקדש דלבן הוי הקדש דגריע טפי: **אוכמא למשכא.** מעלי טפי וסומקא לבשרא מעלי וחיורא מעלי לרדיא לחריסה: **והאמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא.** דמשמע בין למשכא בין לרדיא הוי אוכמא גרוע: **כי קאמר.** רב חסדא דאוכמא לקיא לרדיא אבל למשכיה הוי עדיף: **מתני' מי שנדר בנזיר.** (ה) ונזכר טעותה בנזירותו והתחיל להתחרט בו והלך ועבר על נזירותו ושתה יין ונטמא למתים ואח"כ הלך ונשאל לחכמים להתיר נזירותו: **ואסרו.** שהכירו שנדר גמור הוא: **מונה נזירותו משעה שנדר.** כלומר (ו) אותן [ימים] שזלזל בנזירותו אלא עולין לו להשלמת הנזירות כ): **מי שנזר.** ושמר עצמו בכל שנשתיירו לו משאסרו ואין צריך למנות איסור בתנין[1] הימים שזלזל בנזירותו אלא עולין לו להשלמת הנזירות כ): **דקדוקי נזירות** ואח"כ נשאל לחכמים והתירו לו מפני טעותה ג) בנזירות אם היתה לו בהמה מופרשת תצא ותרעה בעדר כו': **אמרו להם בית שמאי** מ) **אי אתם מודים במי שטעה וקרא לתשיעי עשירי כו' אמרו להם בית הלל לא השבט קידשו.** כלומר לא לכך מקודש תשיעי ואחד

כלל ללבן: אלא מאי בעין יפה מקדיש. כלומר דבעי' למי' דלעולם שחור גרוע טפי והאי דלבן קדוש משום דמקדיש בעין יפה מקדיש. א"כ מציעתא דאמר דינר זהב ועלה בידו של כסף אמאי הוה קדוש היה לן למי' דוקא לדינר זהב איכותו ולא לשל כסף. אלא מאי בעין רעה מקדיש הכך אנו צריכים לאמר מכח מציעתא ומעתה קשיא לרב הונא מרישא. א"כ גבי חבית של יין אמאי אמרי ב"ש דשמן קדוש הא שמן עדיף מיין. ומשני דלעולם בעין רעה משום מציעתא וסיפא בגלילא שנו. ומעתה קשיא מרישא לרב חסדא. בתורא דקרמונאי שוורים של אותה מדינה. אוכמא למשכיה. עורו הוא משובח. סומקא לבשרא בשרו מוטעם וטוב. חיורא לרדיא הוא טוב לחריסה והא אמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקותא

א) מיי' פ"ד מהל' ערכין הל' טו::
ב) מיי' פ"ד מהלכות מירות הלכה יג:
ג) מיי' שם פרק ט הלכה מ:
ד) ה מיי' פ"מ מהל' כלאים הלכה ו סמג עשין ריג:

פי' הרא"ש

מקשי' לי קופה לזו יש לה שולים ולזו אין לה שולים. ת"ש היו מהלכין בדרך ר' בני אדם וא' בא כנגדן אמר א' מן הו' הריני נזיר שזה איש פלוני. כלומר אם זה ההולך כנגדנו ראובן הריני נזיר ר"ב' אמר אם אין זה ראובן הריני נזיר והג' אמר לב' הראשונ' הריני נזיר אם א' כם נזיר. והד' אמר לב' הראשונים הריני נזיר אם אין א' מכם נזיר. זה' אמר לב' הראשונים הריני נזיר אם שניכם נזירים. והו' אמר לכל הה' הריני נזיר אם כולכם נזירים ב"ש אומרים כולם נזירים. כל הו' שהתפיסו כלם נזירים ואע"ג דנזיר בצות הוא ששנים הראשונים מכחישים זה את זה. שאם הא' נזיר אין ב' נזיר ודברי ה' הו' ודאי תנהו אם"ר קאמר דכולם נזירים. וה"ה הקדש בטעות שור שחור שיצא ביתי ראשון ויצא לבן אע"ג דלא נתקיימו דבריו ר' קודש. אמרי הכא ברבי ב"ש הקדש בטעות הקדש התם לא. מההיא דזירים ודאי איכא שמע דסברי הכי דהתם אי נזיר בטעות הוא אמר דכולהו נזירים שום דכולהו לנזיר איכוון פשר דכל אחד היה עה דהיה סבור דאשר יות כדברי והוציא בפיו לת נזיר ואזלינן בתר פיו ע"ג דטועה הוא מידי זה אתמורה כסבור מר שור שחור ואמר לבן אל מתיתין ליכא לפרושי שום הקדש בטעות דלא ר לתמורה כדמפרש ל אלא משום דמתרצי ש למלתיה דראשון חורים אמר כדמתרץ רב פ"א: הב"ע דקאי ב ויהרא. בצהרים אחר צאו כבר כל השוורים. אר שור שחור שיצא כבר מ יתי ראשון יהא קודש. מרו ליה לבן נפק. ואמר לו הייתי יודע שיצא לבן שון הייתי אומר לבן יכא למימר דדעתו היה עיאה מהן שור שיצא שון ומה שאמר שחור לי שהיה מכיר בהשמעת קול של יציאת רגלי מותיו וטעה והיה סבור לי הקול ששחור יצא שון ולכך אמר שחור קדש בטעות הקדש לפי' מתמורה אבל לא מר למי' דקאי בצפרא אמר שור שחור שעתיד לצאת ראשון ויצא לבן אמרי ליה לבן נפק. ואמר לו אי הוה ידענא דלבן נפק הוה אינא לבן דבהא הוו מודו ש דלא הוי הקדש דודאי רי קא משקר דאי הוה עתיה להקדש איזה מן שיצא ראשון א"כ ה הזכיר שחור לימא

ב) תם שור שיצא מבית ראשון. וכי במה יש לו לידע ששחור יצא ראשון. והא קתני שיצא אימא שיצא כבר ו). נ"ל שאין ח) וק במסורת בין קראה להבא בין לשעבר אלא משמתא שיצא להבא קרי' דומיא דדינר וחבית וכן ההיא דנזירים הא דקאמר ב ש דכולם נזירים כגון דקאמר אותו שלא נמצא כדבריו אילו הוה ידענא דלאו הכי הוא לא הוה אמינא הכי אלא הכי: א נא שעלה. לאחר שנמצא של כסף אמר אילו הוה ידענא הוה אמינא של כסף ה"ג אמר רב חסדא אוכמא בחיורא לקיא. מ ע אותם ונמכרים בפחות מפני גרועו של שחור שהוא גרוע מן הלבן. חיורא באוכמא לקותא. כתם לבן שנמצא בשור ש ור בידוע שכנגד אותו כתם היה נגע בבהמה וכריש מי שאחזו מייתי לה עליה דבר ששת דאמר לריש גלותא טעמי טעמא

מ) לפנינו ליתא גי' זו בגמ':

מסורת הש"ס

ו) גיטין סח., ב) [ב"ג עב.], ג) [שם], ד) [ל"ל אמרי להם ב"ש], ה) [ע"ש ועי' תוס' שבת מז. ד"ה בגלילא], ו) בס"ל: כמנין, ז) נ"ל ופתח,

נוסחת הריב"ן

א) שאין: ב) מאי: ג) וכדמתרץ: ד) כגון דקאים כו' מביתי היום ראשון ליהוי: ה) ואמר: ו) דטעות בהקדש אינו: ז) שור שחור: ח) להקדיש: ט) ומאמרי ב"ש דלבן הוי הקדש ש"מ דלבן גריע הוא ואם איתא כו': י) דעדיף: כ) בכ"י כתוב כאן בזה"ל כדין וכדין עשו אלא אומרים לו מי שמר כו' [ואולי הוא טעות המעתיק]: ל) בנזירותו: מ) ולמה אין אתם מודים בטעות הקדש שיהיה הקדש אין אתם מודים נמי שטעה כו':

הגהות הב"ח

(א) גמ' בטעות הוי הקדש מהכא מההיא לא אביי אמר לא קס"ד: (ב) שם בחיורא לקיא (חיורא באוכמא לקיא) תא"מ וכ"ב בגיטין דף סח ע"א כתבי התוספות דלא גרסינן כאן בכל זו: (ג) שם תנן שור שחור שיצא מביתי ראשון הקדש כי מקדיש בע"ל ומיתא קס"ד נמחק: (ד) רש"י ד"ה ואלא וכו' דעדיף טפי הוי הקדש אלא הא לא ע"ל והל"ל: (ה) ד"ה מי שנדר בנזיר וסבור שטעה: (ו) ד"ה מונה וכו' כלומר אותו יום שזילזל וכו' ואין צריך לנהוג איסור כמנין הימים:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה נשאל לחכם וכו' כיון דנעקר הנדר לגמרי כיון דאמר לקרבנות מירותו ולזו נזיר לא אמר כלום כל"ל:

הגהות התוספות

1. נ"ל ולזו נזיר. 2. תיבת מירותו נמחק. 3. תיבת כו' נמחק. 4. נ"ל דמיפר.

מוסף רש"י

חיורא באוכמא לקיא. עלמי לבן בעור שחור, לקותא היה שם כבשר ונהפך העור ללבן (גיטין סח. ועי"ש בתוס').

פי' הרא"ש (המשך)

דחיוורא בדקו בדוכתא ומצאו בעור הבהמה כתם לבן וידעו שצרעת היתה במקום הכתם כדאמר רב חסדא חיוורא באוכמתא לקותא: קס"ד מקדיש בעין רעה מקדיש ואמרי ב"ש הוי הקדש הלבן שיצא ואי הוי שחור גרוע מלבן אית ליה למי' דדוקא שור שחור היה בדעתו להקדיש ולא לבן ולית כאן הקדש בטעות דודאי אין דעתו

ואחד עשר שיהא מתקדש בשבט שעבר עליהן בטעות וקורא לו עשירי ותדע שאינו מתקדש בשביל השבט מה אילו טעה והניח השבט על השמיני ועל שניס עשר וקרו בסיקרא מי יש בהקדשו כלום אלא מה טעם מקודשין תשיעי ואחד עשר שאותו כתוב שקידש את העשירי קידש את התשיעי ואחד עשר אבל לא שמיני ושניס עשר להכי אמרינן בפ' בתרא דמס' בכורות (דף ס:) ת"ר ממין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשים ת"ל וכל מעשר בקר ולאן וגו' העשירי יהיה קודש (ב) (ב) עשירי לרבות את כולן יכול שאני מרבה אף ח' ושניס עשר אמרת מה (ג) עשרה בסמוך לו אף כל בסמוך לו יצאו ח' וי"ב: **גמ' אא"כ נוהג בהן איסור כימים שנהג בהן היתר.** שאם קיבל (ג) נזירותו סתם ועשה מהן בטהרה עשרה ימים ונטמא למחר ושתה יין עשרה ימים אחרים ואח"כ נשאל לחכם אין אומרים שאותן ימי איסור עולין לו מן המנין אלא עושה עוד כ' ימים בטהרה וכן שני בנזירות מרובה: **רבי יוסי אומר דיו שלשים יום: א) מני מתניתין אי רבנן קשיא נזירות מועטת.** דאילו במתני' תנן שימי איסור עולין (ג) לו מן המנין והכא תנינא דלא. והאי דקאמר נזירות מועטת לאו דוקא דה"ה שני לנזירות מרובה אלא איידי דלא מצי למיפרך מדרבי יוסי אלא מנזירות מרובה נקיט שני לגבי רבנן נזירות מועטת: **אי רבי יוסי קשיא נזירות מרובה.** דאילו במתני' תנן דאפי' קיבל עליו נזירות מרובה של מאה יום ועשה מהן (ג)(עשרה) בטהרה (ועשרה) באיסור ואח"כ נשאל צריך להשלים לה עד מאה ואילו ר' יוסי אומר הכא דיו ל' יום: **איכעיא תימא רבי יוסי.** מתניתין בנזירות מרובה ובריתא בנזירות מועטת והכי קא"ל ר' יוסי לת"ק את אמרת (ד) דמונה בהן איסור כימים שנהג בהן היתר וימי איסור אין עולין לו מן המנין אומר אני דיו שלשים יום דימי איסור עולין לו מן המנין ואינו צריך למנות אלא משעה שנזר לאיתא ליה כתנא דמתני': **ואיכעיא תימא לרבנן.** ותתרגם מתניתין כעין בריתא ואימא הכי מאי משעה שנזר דקתני כמשעה שנזר יעשה בטהרה דימי איסור אין עולין לו מן המנין: ג)[ליטנא אחרינא] ב) והכי תניא בתוספתא [נדרים סוף פ"א ע"ש] **ר' יוסי אומר בד"א.** דינהוג איסור כימים שנהג בהן היתר בנזירות מועטת מיירי אבל בנזירות מרובה אם נזר מאה יום וחזר נ' יום דיו שינהוג איסור שלשים וקיי"ל (ד) דכל בד"א אינו אלא לפרש כלומר דת"ק נמי דהיינו רבנן בנזירות מועטת קמיירי דינהוג איסור ומשום הכי קשיא להו נזירות מועטת ג) דמתני' מיירי בין בנזירות מרובה בין בנזירות מועטת וקתני משעה שנזר. ד) ואי רבי יוסי כו' (ה) כדמפרש: **א"ר ירמיה מדבית שמאי נשמע לבית הלל.** דכי היכי דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש ה"נ אמרי בית הלל דתמורה בטעות (ו) ז) דהוא תמורה דאף על גב דאמרי בית שמאי דהקדש בטעות הוי הקדש קאמרי נמי דהיכא דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נדר ונשאל על נזירותו והותר ההיא בהמה שהפרש על אותו נזירות תצא ותרעה בעדר דאיל דמיתעקר עיקר נזירות: ח) **הני מילי.** דסבר לומר תמורת עולה ואמר תמורת שלמים אבל אם הפרש בהמה לצורך תמורת עולה וחזר ואמר הרי זו תמורת שלמים כיון דהפרישה ושוב טעה אגלאי מילתא דלאו שפיר המיר ולא הוא תמורה ט): **אמר מר אי אמר מודיני כו'.** מתני' היא ה) אבל לשון ירושלמי כך הוא: **טעונו ולא כוונתו.** כשטעה וקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי (ו) הוי הקדש אבל אם נתכוין לכך ז) לא הוי הקדש ח) ט) (אבל מעשר דבחוסבנא תליא מילתא בין בטעות בין בכוונה הוי קדוש): **ואיספיקו בים הלל.** דלא מהדרי להו מגופיה דמילתא דלימרו להו מה למעשר לכך הקדישו בטעות (יא) יב) להוי הקדש: **שכן אינו קדוש בכוונה.** שאם נתכוין על שלשתן להחליף ולקרותן בכך אינו הקדש תאמר בהקדש שיהא יג) טעות הקדש שכן עיקר מעשה שלו אינו אלא בכוונה הואיל וכל מעשה שלו אינו אלא בכוונה לכך אין טעותו הקדש. אלא מדלא קמהדרי להו הכי ש"מ דאית להו לב"ה דטעותו וכ"ש כוונתו וקשיא לרב נחמן: **אמר רב שימי.** לעולם טעותו ולא כוונתו והאי ק"ו לא אתי לאיהדר להו ב"ש: **דהקדש בדעתיה דמריה תלי.** שאינו קדוש אלא בכוונה לדעת בעלים ולא בטעות בעלים אבל ז) מעשר בחוסבנא תלי קדוש אפי' בטעות ולעולם אימא לך מדלא מהדרי להו ב"ה לב"ש מה למעשר שכן אינו בכוונה דאית להו לב"ה דטעותו וכ"ש כוונתו יד) וקשיא לרב נחמן: **מתני' והלך להביא את בהמתו.** שהפרש לנזירותו ומצאה שנגנבה: **אם עד שלא נגנבה בהמה נזר.** אע"פ שעכשיו נגנבה ט) ואא לאפי' אכסה לפתוח לו ולומר אילו היית יודע שתגנב בהמתך מי היית נוזר ואמר לאו ה"ז נזיר שאין פותחין לאדם בנולד: ומאם

ומינה מילף דהקדש בטעות אל והא דשלשתן מקודשין היינו טעמא כדדרשי' בפ' בתרא דבכורות (דף ס:) מוכל מעשר בקר ולאן כל שהוא עשירי אי אקרא שם עשירי אבל שמיני אי י"ב לא דאין המעשר מקדש אלא הסמוך לו ומיהו אין זה טעם העיקר של ב"ש שהרי דחויה דאיה זו אלא טעמא דב"ש כדמפרש בגמרא דיש לומר דילפינן מתמורה: **אמרו** להן **לא השבט קדשו.** כלומר אין מתקדשות על ידי טעות [שהניח] השבט וקורא עליה שם מעשר דמה[1] אם הניח השבט על השמיני אי על השניס עשר לא עשה כלום אלא דמשום טעות לא כלום[2] אלא גזירת הכתוב היא ולא משום טעות דהא אינו מקדש אלא הסמוך לו וגזירת הכתוב היא ואין ללמוד משם לשאר הקדש: **מי** שנדר בנזיר והלך **להביא** בהמתו. פירוש לקרבנותיו ומצא שנגנבה בהמתו ובא לחכם לשאול על נזירותו על ידי מרבה זו שאמר אילו הייתי יודע שבהמה עתידה ליגנב לא הייתי נודר שאין לי במה לקנות קרבנות אחרים אם עד שלא נגנבה הבהמה נדר בנזיר אע"פ שלאוף נגנבה לא יתירנו החכם ע"י מרבה זו לומר לו אילו היית יודע שסוף בהמתך ליגנב מי היית נודר שזהו גולל שנגנבה אחר קבלת הנדר ותנן בנדרים (דף סד.) ח) [אי] שהיה [משיא כו'][3] וכן הוא דאורכן בהמ"ק בסמוך דהוי גולל ואם תאמר והא מדאמרינן בכל דוכתי פתח כי אמר ליה אדעת מה שנדר[4] ואמאי והא גולל הוא שהרי לא היה בשעת נדר אותו פתח כמו גבי נגנבה ויש לומר בענייניס שרגילין לבא אח"כ שפיר מסיק ליה אדעתיה בשעת הנדר וכי נדר דעתו היה שאם יבא עליו אחד מאלו הדברים שיתבטל נדרו וכדאמרינן בנדרים (דף כג.) רגילין אפיקורסים לנער רבנן אבל בנגנבה וכן מורכן גולל דלא שכיח ולא איבעי לאסוקי אדעתיה בשעת נדרו פן יחרב הבית ולכך גמר ונדר בלבו בכל ענין שיהיה נזיר ואפילו תגנב בהמתו לפי שסבור בלבו שלא תגנב ולכך אין פותחין לו בגולל זה: ומאם

ואת אחד עשר: **גמ'** מני מתני' לא ר' יוסי ולא רבנן [6]דתניא מי שנדר ועבר על נזירותו [7]אין נזקקין לו אלא א"כ (6) מונה בהן איסור כימים שנהג בהם היתר ר' יוסי אומר דיו שלשים יום אי רבנן קשיא נזירות מועטת אי ר' יוסי קשיא נזירות מרובה איבעית תימא ר' יוסי ואיבעית תימא רבנן איבעית תימא ר' יוסי כאן בנזירות מרובה כאן בנזירות מועטת ואיבעית תימא רבנן לא תימא משעה שנזר אלא אימא [8]כמשעה שנזר: נשאל לחכמים והתירוהו וכו': א"ר ירמיה מדב"ש נשמע לדבית הלל לאו אמרי ב"ש הקדש בטעות הוי הקדש כיון דאיגלאי מילתא דלאו שפיר נזר תצא ותרעה בעדר לב"ה נמי אע"ג דאמרי תמורה בטעות הויא תמורה ה"מ היכא דאיתיה לעיקר הקדש אבל היכא דמיתעקר עיקר הקדש איתעקר נמי תמורה: אמר מר אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי כו': איתמר מעשר רב נחמן אמר טעותו ולא כוונתו רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי [9]טעותו וכ"ש כוונתו אמר ליה רבא לרב נחמן לדידך דאמרת טעותו ולא כוונתו דקאמרי בית שמאי לבית הלל אי אתם מודים שאילו קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין ואישתיקו בית הלל לימרו להון מה למעשר שכן אינו קדוש בכוונה אמר רב שימי בר אשי היינו טעמא דלא אמרי להון דק"ו הוא מה מעשר שאינו קדוש בכוונה קדוש בטעות הקדש שקדוש בכוונה לא כל שכן ולא היא דהקדש בדעתא דמריה תלי: **מתני'** [10]מי שנדר בנזיר והלך להביא את בהמתו ומצאה שנגנבה אם עד שלא נגנבה בהמתו נזר הרי זה נזיר ואם

ו א ב מיי' פ"ל מהל' מזירות הל' [יג] יד טור טוש"ע י"ד סי' כח סעיף ג:

ז ג מיי' פ"מ מהלכות בכורות הלכה ח סמג עשין ריב:

ח ד מיי' פ"ב מהלכות נזירות הלכה ב:

נוסחת הריב"ן

ו) מזירות: ב) (ו) מן המנין) ליתא בכ"י: ג) בכ"י כתוב כאן בהכ"ל גלגין ל"ש: ד) הויא: ה) בכ"י כתוב כאן בהכ"ל גלגין ע"ש ה"מ כו': ו) בכ"י כתוב כאן בהכ"ל ע"ש כמו שכתוב בספר לב"ה נמי הני מילי כו' אבל היכא דמיעקר עיקר הקדש כגון הכא דהיתה לו בהמה מופרשת מתעקר נמי תמורה דאתיא מכח הקדש טעות ולא הוי תמורה ה"ג לב"ה נמי אע"ג דאמרי תמורה בטעות הוי מילי היכא דאיתיה לעיקר הקדש אבל היכא דמתעקר עיקר הקדש מתעקרא נמי תמורה כלומר לב"ה נמי ה"מ לדנרי הכל דכ"ע תמורה בטעות הויא תמורה הני מילי דהויא תמורה היכא דאיתיה לעיקר הקדש דאיתיה מכח הקדש אבל דמתעקר עיקר הקדש שנתבטל בעולה והמיר בה בטעות שהיה לו לומר זו תמורת עולה ואמר תמורת שלמים ואח"כ נשאל על העולה והותרה לו הרי זו תמורה דהמיר בה לאו תמורה הוא ותצא ותרעה בעדר: ז) מינו הקדש: ח) (אבל כו' הוי קדוש) ליתא בכ"י: ט) הוי הקדש: י) טעותו: כ) מ"ע דמעשר בחוסבנא תליא מלתא הלכך בין בטעות בין בכוונה קדוש וקשיא לר"נ: ל) נגנבה שם לו לפתוח ולומר לו אילו וכו':

הגהות התוספות

1. ל"ל דהא. 2. מיהו אלא דמשום טעות לא כלום, נמחק. 3. מיהו אי שהיה משיא, נמחק. וצ"ל אין פותחין בגולל. 4. ל"ל אדעתא דהכי מי נדרת.

פי' הרא"ש

וכיון דעור השחור חשוב יותר אין גריעות דחרישה מגרעו כ"כ שיהיה חשוב (בשבט) [בשחרות] זו לקותה: מני מתני' דקתני מונה משעה שנדר ולא קנסינן ליה. אין נזקקין לו להתיר נזרו או להביא קרבנותיו אא"כ מונה איסור כימים שנהג בהם היתר: ר' יוסי אומר דיו לי' יום. כגון אם נזר ק' יום ושתה ס' יום יין דיו אם קונסין אותו שימנה מן הס' [שלשים יום] וישלים עליהם מ' יום ויביא קרבנותיו: ה"ג אי רבנן קשיא נזיר מרובה פי' אף נזיר מרובה דבין מרובה בין מועטת קאמרי דסותר הכל ואי ר' יוסי קשיא נזיר מועטת נהי דבנזיר מרובה איכא למימר דמתני' לא פליגא אר' יוסי דהא דקתני

מוסף רש"י

מי שנדר ועבר על נזירותו. דקסבור בטעות נדר ואחרי כן בא לשאל, אין נזקקין לו. לפטור לו בתלמוד (נדרים ב.). **תמורה בטעות.** כגון שהפרישה בהמה ואמר רואה אני לעשותה תמורת עולה, ואמר הרי זו תמורת שלמים, אי נמי לאותה תמורה אתיא מכח הלי הקדש בטעות (ראמ"ה בשמו).

מונה משעה שנדר הכי קאמר מונה מקצת ממה שנדר ואינו סותר הכל אבל בנזיר מועטת איירי מתני' קשיא לר' יוסי: איבעי' אימא ר' יוסי כאן בנזיר מרובה מתני' ו) וסותר מקצת מה שנדר כאן בנזיר מועטת קאמר יוסי דסותר הכל: כמשעה שנדר דסותר הכל ומונה ימים אחרים כאותו שעה עליהם: (דקאמר) [לאו אמרי] בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש כדמסיק אביי לעיל דקאי בטיהרא [וכו'] (איכא) [כיון] דאיגלאי מלתא דטעות הוה מעיקרא ע"י התרת חכם אם שאומר לו החכם דלאו נדר הואי תצא ותרעה בעדר ה"ה לב"ה בתמור' אם המיר בהמה בבהמה ואח"כ נשאל על הראשונ' פקעה [ממנה] קדושת תמורה: טעותו ולא כוונתו אם היה יודע שהיה תשיעי וקראו עשירי לא קדש. ואישתיקו להו ב"ה לאו דוקא אלא שלא ידעו להשיב מיניה וביה אלא הביאו ראיה מה' ר"ש. מה למעשר שאינו קדוש בכוונה כשאר הקדשות. הלכך על כרחך גזרת הכתוב הוא וחדוש הוא ולא ילפי' מיניה. היינו טעמא דלא אמר וכו' לפי שאם היו ב"ה אומרים תשובה זה לא היו מקבלים אותה כי אם היו אומרים אדרבה ק"ו הוא: ולא היא [דקדש] בדעתיה דמריה תלא סיומא דמילתא דרב שימי היא. כלו' ודאי אין זה ק"ו דבכל דוכתא הקדש בדעתיה דמאריה תלי כדכתיב כי יקדיש איש את ביתו דמשמע מדעתו ובמעשר דוקא בזירת הכתוב כמו שהראו ב"ה פנים לדבריהם מח' ר"ב: מי שנדר בנזיר ובשעה שנדר היו לו בהמות ואדעתא דהכי נדר שיקריב קרבנותיו מאותן בהמות והלך להביא בהמתו ונגנבה ומחמת זו מתחרט

ו) נגלה דל"ל מתני' בנזיר מרובה אירי ולפיכך אינו פותר רק מקצת וכו'.

ואם לאו אינו נזיר. פי׳ ואם משנגנבה בהמה נדר כלומר שבשעה שנדר כבר נגנבה הבהמה קודם לכן אך שהוא לא ידע וקיבל נזירות ואמר אילו הייתי יודע בשעת נדרי שכבר נגנבה לא הייתי נודר אינו נזיר כלומר הוי חרטה מעליתא ומתיר לו החכם שהרי הקבלה עצמה היתה בטעות שאלמלי ידע שנגנבה לא הוי נודר דאיגלאי מילתא למפרע דנדר בטעות הוה ולא חל אפי׳ רגע א׳ דכיון דלא נדר [אלא עכ״ל][1] בהמה זו והרי אינה בידו נדר טעות הוא וגרמה דאפילו ב״ש מודו בהא דלא הוי נזיר: **וזו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה.** להבין קרבנותיהן ומעלו המקדש חרב אמר להם נחום אילו הייתם יודעין שבית המקדש עתיד ליחרב כלום הייתם נודרים כו׳ וזהו נולד דלא שכיח שבשעת הנדר עדיין היה קיים והתירן נחום וטעה [שפתח] להם בנולד מה דלא שכיח: [וכשבא] הדבר אצל חכמים [אמרו] כל שנדר עד שלא חרב הבית הוי נדר. כלומר אין מתירין לו בחרטה זו דהוי נולד אבל נזר משחרב בהמ״ק והם לא ידעו שחרב ונדרו אינו נזיר דנזירות בטעות הוה שאלמלי ידעו שכבר חרב לא היו נודרים ולא חל מעיקרא נדר זה: **ששה** שהיו מהלכין בדרך **וא׳ בא כנגדן** ואין יודעין מי הוא ואמר אחד מן הששה הריני נזיר שזה הבא כנגדנו אינם פלוני הוא כלומר שאלכיהו מרחוק שהוא רואהו ונדר בנזיר אם כדבריו הוא והב׳ אומר הריני נזיר שאינו הוא לפי שנראה לו שאינו רואהו ונודר בנזיר אם כדבריו שאינו הוא לאשר נראה בעיניו והג׳ אומר בשביל הראשונים הריני נזיר ש״מ מכם נזיר ולא השני דהיינו אותו שימנא כדבריו והד׳ אומר הריני נזיר שאין א׳ מכם נזיר ולא השני שקבר אני ש״מ מכם נזיר דהיינו אותו שימנא כדבריו [2]ב״ש דנזירות בטעות הוי נזיר משום דכולן לנזירות נתכוונו וגמרו בדעתן להיות בכל ענין ומה שאמר שראה[3] אינם פלוני לפי שהוא קבור כדבריו ומהך משנה מוכחת בגמרא דהקדש בטעות הוי הקדש וכו׳ כדאמר בגמרא: **וב״ה** אומרים אינו נזיר **אלא מי שלא נתקיימו דבריו.** ובגמרא פריך הל״ל מי שנתקיימו דבריו ובגמרא מפרש: **ורבי טרפון אומר אין אחד מהן נזיר.** דלא ניתנה נזירות אלא להפלאה דגבי נזיר כתיב אינם כי יפליא שאריך להפליא

ואם משנגנבה בהמתו נזר אינו נזיר וזו טעות טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בהמ״ק חרב אמר להם נחום המדי אילו הייתם יודעין שבהמ״ק חרב הייתם נוזרים אמרו לו לא והתירן נחום המדי וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו (ה) כל שנזר עד שלא חרב בהמ״ק נזיר ומשחרב בהמ״ק אינו נזיר: **גמ׳** אמר רבה שטפוהו רבנן לר׳ אליעזר ואוקמיה בשיטתייהו דתנן [6]פותחין בנולד דברי ר״א וחכמים [8]אוסרין ואמר רבא אע״ג דאמור רבנן אין פותחין בנולד [9]אבל פותחין בתנאי נולד ה״ד אמרי להון אילו אתא אניש ואמר לכון דחרב בהמ״ק מי הוה נדריתון אמר רב יוסף אי הואי התם הוה אמינא להון הכתיב [1]היכל י״ו היכל י״ו היכל זה המקדש ומקדש שני נהי דידעין להון דיחרוב מי יודעין לאימתי אמר אביי ולא ידעין לאימת והכתיב [2]שבועים שבעים נחתך על עמך ועל עיר קדשך ואכתי מי ידעינן בהי יומא: **מתני׳** [3]היו מהלכין בדרך ואחד בא כנגדן אמר אחד מהן הריני נזיר שזה פלוני ואחד אמר הריני נזיר שאין זה פלוני הריני נזיר שאחד מכם נזיר שאין אחד מכם נזיר ששניכם נזירים שכולכם נזירים בית שמאי אומרים כולן נזירין וב״ה אומרים [4]אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו ור״ט אומר אין אחד מהם נזיר [7]הרתיע לאחוריו אינו נזיר ר״ש אומר יאמר אם היה כדברי הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה: **גמ׳** מי שלא נתקיימו דבריו אמאי הוי נזיר [1] אמר רב יהודה אימא מי שנתקיימו דבריו אביי

נתחך על עמך ועל עיר קדשך [2]לכלות פושעים ולהסיר חטאים. שבועים שבעים שמיטין עתידין לבא מכאן ועד חורבן בית שני והם שבעים שנה שהיו בגבל וארבע מאות ועשרים שהיו בבית שני הרי שבעים שמיטין. אלמא ידעי לאימת חרב: אמרי לך רבנן כיון דלא ידעי בהי יומא מסתמא אדעתא דבנוי נדרו: **מתני׳ וב״ה אומרים אינו נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו.** ובגמרא [נג.] מפרש מאי קאמרי: **רבי ערפון אומר אין אחד מהם נזיר.** שלא ניתנה נזירות אלא להפלאה[2] שיהא מנכר דבריו ויאמר הריני נזיר ולא יהא תולה נזירותו בדבר אחר: **הרתיע לאחוריו.** ראה אים פלוני בא כנגדו ואמר הריני נזיר אם זה שמעון ומזר זה לאחוריו ואין ידוע אם שמעון הוא אם לאו אינו נזיר דספק נזירות להקל: **ר׳ שמעון אומר יאמר כו׳.** ורבי שמעון לטעמיה דאמר (1) ספק נזירות להחמיר. ובגמרא[1] מפרש:

גמ׳

ב) ולכך קבלת נזירות אפי׳[4] לאחד מן השנים שנמצא כדבריו אין [בכור] לו בשעת נדרו שיהא [נזיר] עד שיבא אצלם ויכירוהו ויאין שלא היה [בכור] להן באותה שעה לא גמרו להיות נזירין והשלישי שאומר אחד מכם נזיר הרי אין אחד מהם נזיר והרביעי נמי שאומר אין אחד מכם נזיר משמע נמי שאין אחד מהם נזיר וחבירו מיהא הוי נזיר [3]ולא[5] שאין [בשנים] הראשונים שום נזיר שהרי לא ניתנה נזירות אלא להפלאה [6]אלא אי הוי אמר הרביעי לשנים הראשונים הריני נזיר שאין שום אחד מכם נזיר הרביעי יהיה נזיר ששנים הראשונים אינם נזירים לרבי טרפון ושפיר הוה חשוב הפלאה ומהאי טעמא ניתא אמאי לא תנא תו שאין שניהם[6] נזירין שאין כולכם נזירים דאי אמר הכי היה ולאי נזיר לרבי טרפון לפי מה שהאמת הוא שאין שניהם נזירין ולא כולם נזירין ג) אלא מאי הרביעי שאמר שאין אחד מהם נזיר: **הרתיע לאחוריו.** פירוש חזר לאחוריו ולא נודע מי היה אין נזיר שום אחד מן השנים הראשונים[7] דאע״פ שבורר הוא הדברי האחד מ״מ כיון שלא הובר לנו דברי מי נתקיימו אין אחד מהן נזיר ובגמרא מוקי לה כרבי יהודה דאמר דלא מחיים אינים נפשיה לספיקא: **רבי** שמעון אומר **יאמר אם כדברי הריני נזיר חובה ואם לאו הריני נזיר נדבה.** ר״ש לטעמיה דספק נזירות להחמיר והוי כל אחד נזיר דמספק ואסור [ביין ובטומאה] ד) וגם אי אפשר לו לגלח בשביל ספק נזירות בלא הבאת קרבן ואינו יכול להביא קרבן דשמא לא נזיר הוא ומייתי חולין בעזרה לכך קנסו[8] שיאמר כל אחד ואחד אם כדברי הריני נזיר חובה ואם לאו אינו נזיר נדבה מעתה ומקבל נזירות ויביא קרבן ולא ידי חובה ממה נפשך ויהיה אסור[9] ביין ובמגלחת והני תנאי רבי יהודה ורבי [שמעון] נחלקו אליבא דבית הלל רבי יהודה סבר אף על גב דבית הלל סברי דמי שנתקיימו דבריו הוי נזיר כדמפרש ואזיל בגמרא הני מילי כשנודע לבסוף דברי מי נתקיימו אבל הכא שהרתיע לאחוריו

אחד מכם נזיר, ובא הרביעי ואמר הריני נזיר אם אין אחד מכם נזיר, ודוקא יש בכם אחד שהוא נזיר, ובא החמישי ואמר אם הראשונים ואמר הריני נזיר אם אין שניכם נזירים, ובא אחד ואמר לעולם הריני נזיר אם אין כולכם נזירים (ועיין לא״ו). **בית שמאי אומרים כולן נזירים.** דהואיל ואין לך אחד מהן שלא אמר הריני נזיר, ואע״פ שכולן טועין שהיו סברין שאין כמו שהן אומרים (שם).

עין משפט נר מצוה

ב א מיי׳ פ״י מהלכות שבועות הל׳ יב ופ״ד מ״ב׳ נדרים הל״ה סמג לאוין רמב עוש״ע י״ד סימן רכה סעיף יב:

ב ב (מיי׳ פ״ד מהלכות שבועות הל׳ יב) עוש״ע שם סעיף יג:

יא ג ד מיי׳ פ״ב מהל׳ מזירות הלכה ח:

פי׳ הרא״ש

על נזירותו: אם עד שלא נגנבה בהמתו נדר ה״ז נזיר. ולא יתיר לו החכם בפתח זה דנולד הוי מה שנגנבה בהמתו אחר הנדר ואין פותחין בנולד: ואם לאחר שנגנבה נזר ואמר אילו הייתי יודע שנגנבו לא הייתי נודר ה״ז פתח ויתירנו החכם. ובזו טעה נחום המדי כשעלו נזירים מן הגולה ומצאו בהמ״ק חרב והם נדרו קודם שחרב והתיר להם ואמרו לו חכמים דנולד הוא ואין פותחין בנולד א״ר שטפוה רבנן לרבי אליעזר לאוקמיה בשיטתייהו. שטפוהו ב עיבירוהו מסברתו והודה לדבריהם שהרי ר׳ אליעזר ד״ה בשעת החורבן כ איתא פ׳ הנזקין שר״א ר׳ יהושע נשאו מטתו של רבי״ו כשהוציאוהו כ ירושלים. נמצא שהיה כ אותו מנין כשאמרו חכמים לנחום שטעה דאין פותחים בנולד. ולא אמר דבר אלמא שחזר מסברתו ודה לדברי חכמים: אבל פותחין בתנאי נולד. דאמרי׳ להו אילו אתו אנשי דאמרי לכו דחרב בה מי הוו נדריתו. אילו בא באין אנשים והיו נזנין לכם עצה שלא הזרו אולי יחרב ב״ה כים כלות נזירותכם כלום היתם נוזרים ואמרו כן הינו נמלכים ושומעים לצתם פתח הוי אע״פ שנתם חלויה בנולד דדמי לא דאמר פ״ד דנדרים אבאו בני אדם ייסון שלא היית נודר כום היית נודר דהוי פתח ה״נ כיון שתולה טתו בעצת אנשים פתח ה׳ אע״פ שעצתם היתה מזמת דבר הנולד לא מקרי נולד כיון שמחמת עתם היה חוזר: אי אי התם כשאמרו חכמים לחרוב דחורבן ב״ה הוי נולד הוא אמינא להו דלאו נולד הוא לפי שיודעים ה״ תיב היכל ה׳ היכל ה׳ מקדש ראשון ומקדש ש״ מקרא הוא בירמיה ל תבטחו אל דברי שקר לאמר היכל ה׳ ל ה׳ היכל ה׳ המה ו״ תבוא עלינו רעה. ופ׳ ליה רבותינו שהיה כ״ח את הרשעים שהיו מיאשים מן הפורענות ומרים אם יחרב היכל ה עוד יבנה לנו היכל בית ש״ ואם יחרב גם אותו ע״ יבנה לנו שלישי לימות המשיח אלמא יודעים היו שחרב: ומשני נהי דידעי שחרב לא ידעו אימת הכך הוי נולד שלא היו נ נים בשביל זה מלידור כ״ן שלא ידעו אימתי ירב: ופריך אביי וכי לא ידעי אימת נחרב והא כתיב בספר דניאל שבועים שבעה נחתך על עמך ועל עיר קדשך פי׳ שמיטות ע״ ההיינו ת״ש שנה נגזר שיהיה בין חורבן הב׳ דהיינו ע׳ של גלות בבל וח״ך שעמד בית שני ומשני דאכתי לא ידעי באיזה יום אי בתחילת שנה או בסופה: היו מהלכין בדרך וכו׳ ב״ש אומרים כולם נזירים פירשתיה למעלה בפירקא: ב״ה אומרים אין נזיר אלא מי שלא נתקיימו דבריו ובגמ׳

מסורת הש״ס

ב) נדרים סד., ג) לעיל נא., ג) [סוטה כ.], ד) [ל״ל בלבלא הפסא ולהתם חטאות], ה) [לקמן לד.], ו) [סס], ז) ל״ל והכא אין, ח) ל״ל אבל,

---

תורה אור השלם

1. אֵל תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הֵיכַל יְיָ הֵיכַל יְיָ הֵיכַל יְיָ הֵמָּה:
ירמיהו ז ד
2. שִׁבְעִים שָׁבֻעִים נֶחְתַּךְ עַל עַמֶּךָ וְעַל עִיר קָדְשֶׁךָ לְכַלֵּא הַפָּשַׁע וּלְהָתֵם חַטֹּאת וּלְכַפֵּר עָוֹן וּלְהָבִיא צֶדֶק עֹלָמִים וּלְחָתֵם חָזוֹן וְנָבִיא וּלְמְשֹׁחַ קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים:
דניאל ט כד

נוסחת הריב״ן

ג) בגמרא תכמים לר״ל והעבירוהו כו׳: ב) במתני׳ דמס׳ נדרים מקמי מס׳ מזיר וכדמפרש כו׳: ג) אמת: ד) לתמס: ה) ביעתיגו לא תנא: ו) עליגו: ז) היו:

הגהות הב״ח

(א) בגמרא אמרו לו כל שמר: (ב) רש״י ד״ה כל שמר וכו׳ הרי זה מזיר: (ג) ד״ה ומשחרב וכו׳ שיכול לומר אילו אל״ל ומיתם לו בפתק: (ד) ד״ה שטפוהו וכו׳ דמתני׳ דמס׳ מזיר דנדרים מקמי: (ה) ד״ה אל״ל אמר לכון דחרב בה״מ הוי אמינא להון לאוקמי: (ו) ד״ה כי שמעון וכו׳ לטעמיה דאמר ר״ב פ״ק דף מ:

הגהות מהר״ב רגשבורג

א) גמ׳ אמר ר״י אימתא מי שנתקיימו דבריו. ר״ב עי׳ פ״מ: ב) תד״ה וה״ו אומר וכו׳ ולכך אין כאן קבלת וכו׳ עד שיבוא אצלם ויכירוהו לכיון שלא וכו׳ ומכנו מיהא הוי מזיר ולא היא שאין כ״ל: ג) בא״ד ולא כולם נזירים אלא מאי מיבוא אלא מאי נמתק. ג״ב אפי׳. פ״מ: ד) ד״ה ר״ש אומר וכו׳ ואסור ביין ובטומאה ובמגלחת כ״ל:

הגהות התוספות

1. ל״ל אלא על דעת. 2. ל״ל דסברי 3. ל״ל שזה. 4. בס״א שאפילו. 5. ל״ל ולא היא. 6. ל״ל שניהם. 7. מיבוא אין שנים הראשונים נמתק. ול״ל אין מזיר שום אחד מהם וכו׳. 8. ל״ל התקינו. 9. ל״ל מותר.

מוסף רש״י

פותחין בנולד. דבר שלא היה בעולם בשעת נדרי עדיין ועתידין לבוא לעולם לאחר שנדר (נדרים סד.). **ואחד בא כנגדן.** ופתח אחד מאלו השנים ואמר הריני נזיר שזה פלוני. כלומר הריני נזיר אם זה פלוני, ואחד אומר הריני נזיר אם אין זה פלוני, ודוקא אינו אם אינם פלוני ואחד אומר הריני נזיר אם אין זה פלוני, וכל אחד ואחד הריני נזיר אם

לאחוריו ולא נודע דברי מי נתקיימו מספק לא נחית לנזירות ור"ש סבר אליבא דב"ה דמספיקא (לא) נחית לנזירות כיון שברור שבדברי הי' הוא ולכך בעי תנאי: ו)**ראה** את הבוי. שהוא ספק חיה ספק בהמה ואמר האחד הריני נזיר שזה חיה והשני אמר הריני נזיר שאין זה חיה אלא בהמה משמע מדבריו ושלישי אומר הריני נזיר שזה בהמה ולא חיה והרביעי אמר הריני נזיר שאין זה בהמה אלא חיה והוו כשנים הראשונים אלא שהפכו דבריהן והחמישי אומר הריני נזיר שזה חיה ובהמה ודינו כחיה לכסוי ודינו כבהמה לאסור חלבו והששי אמר הריני נזיר שאין זה לא חיה ולא בהמה דמשמע בריה [בפ"ע] ואינו יכול להרביעו לא עם חיה ולא עם בהמה והשביעי אמר הריני נזיר שאחד מכם נזיר כלומר שכוון אמת והשמיני אומר הריני נזיר שאין אחד מכם נזיר. כר"ש דבעי הפלאה. ולי נראה דר"ש אכולהו קאי וכ"ע לא בקיאי כדר"ש והיה סבור בודאי אחד מהם נזיר: הרתיע לאחוריו הבא כנגדו ולא נודע מי הוא אינו נזיר כלו' אין אחד מהם נזיר דלא מחית אינש לספקא. וכך היתה דעתו שאם לא יבוא הדבר לידי ברור שלא יהא בדבריו כלום: ר"ש אומר וכו' ר"ש לטעמיה דאמר ספק נזירות להחמיר והוי נזיר מספק ומה הקנתן לגלח ולהביא קרבן ולהפקיע ספק נזיר מהם שא"א להם לגלח ולהביא קרבן מספק. אלא צריכין להתנות אם אינו כדבריו שיהיה נזיר נדבה וממה נפשך יגלח ויביא קרבן: אימא מי שנתקיימו דבריו אותו שנמצא כדבריו הוי נזיר: כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא איהוי נזיר ובחוץ כדי דבור חזר בו ואמר כן לא נתקיימו דבריו הראשונים אלא האחרונים ואגב אורחיה קמ"ל דתוך כדי דבור כדבור דמי: הא אתא לקמן הוי נזיר. אותו שנטמא כדבריו:

גמ' אביי אמר כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא. ו)וחבריה אמר הריני נזיר ב) שזה פלוני אי נמי לאו פלוני הוא אי הוי נמי נזיר: **ומאי לא נתקיימו דבריו.** דקאמרי ג"ה הכי קאמרי לא מיבעיא כי נתקיימו דבריו הראשונים ג) הוי נזיר אלא אפילו ג) לא נתקיימו דבריו הראשונים הרי זה נזיר

אביי אמר כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא א) **אי הוי נזיר ומאי לא נתקיימו דבריו לא נתקיימו דבריו הראשונים אלא דבריו אחרונים: הרתיע לאחוריו אינו נזיר כו': טעמא משום דהרתיע לאחוריו הא אתי לקמן הוי נזיר מני אילימא**

משום דברי האחרונים: כלומר שכולכם ספק נזירים ולא גרסי' שנשיכם נזירים דמוכחא מני בגמרא דליכא אלא תשע בכוי ג) הרי כולם נזירין ות"ת איכפל תנא לאמשמועינן כב"ש ולא כב"ה דאמרי דמי [שלא נתקיימו] דבריו אינו נזיר וים לומר לבב"ה נמי נהי דנזירות ודאי לא הוו נזירות מספק הוו וכולה ר' שמעון אליבא דב"ה מסיק לה דאמר גבי הרתיע לאחוריו דהוי נזיר מספק לב"ה אע"ג דאין ספקו עומד להתברר הכי נמי גבי כוי אע"ג דאין ספיקו עומד להתברר לר"ש אליבא דב"ה הוו נזירין מספק והשתא הראשונים ודאי נזירין מספק דמחית איניש לספיקא דאע"ג דכוי ספק חיה אותו שאומר ד) ספק חיה הוי ספק נזיר וכן כולן ואינך תלתא בתראי מחתי נפשייהו לספיקא וים מפרשים דשלשה האחרונים נזירים ודאי שהאחד אומר שאחד מכם נזיר הוי נזיר ודאי לר"ש שאמת הוא שאחד מהן יש עליו נזירות דהיינו אותו שכוון לאמת וגם השני שאמר שאין אחד מכם[2] גם זה נזיר ודאי שכן משמע דיבורו יש בכם אחד שאינו ודאי נזיר והאמת הוא[3] כגון אותו שלא ה) נא לאמת והשלישי שאומר כולכם נזירין שעל כולכם ספק נזירות גם זה אומר אמת לבד[4] שלשה האחרונים ודאי נזירים לר"ש דאין לריכין תנאי וי"מ שגם [שלשה] האחרונים אינם נזירים אלא מספק שהרי יש להסתפק בדבריהן שאותו שאומר שאחד מכם נזיר איכא לספוקי מילתא שיש לפרש דבריו בשני פנים ושמא[5] ר"ל אם יש לכם אחד מכם שיש עליו נזירות וזהו אמת שאחד מהן ודאי נזיר וגם יש לספוקי דשמא ר"ל אם יש אחד מכם שידע בעצמו שהוא ודאי נזיר והרי אין מהן יודע מש"ה נזיר מספק וכן האחר שאומר שאין אחד מכם נזיר משמע אם אין[6] אחד מכם שאינו נזיר דמשמע[7] שידע בעצמו שאינו ודאי נזיר והרי אין אחד מהם שידע בבורר שאינו ודאי נזיר וכן השלישי שאמר שכולכם יש לפרש דבריו שכולכם נזירין ודאין לא[8] אמר כלום וגם יש לפרש דבריו שאמר בספק נזירות לכך כולן נזירין מספק ולריכין להתנות ו) וע"ע אמאי לא [תני תו שאין כולכם נזירין] ז) בשלמא לעיל לא מלי למתני בעבור פלוגתא דרבי טרפון דל"ל לא הוה ת"ל טרפון אין אחד מהן נזיר כדפי' לעיל אבל הכא מלי למתני: ח)**מאי טעמא דב"ש ילפי תחלת הקדש מסוף הקדש.** סוף הקדש קרוי תמורה מה תמורה אפי' בטעות כדדרשי' בפ' שני דתמורה (דף י.). ג)ר'[9] יוסי בר' יהודה יהיה לרבות שוגג כמזיד וקאי אקרא והיה הוא ותמורתו יהיה קדש ומפרש ר' יוחנן התם בתמורה ח) לומר שתמורתו עולה שלמים כמו עולה ושלמים עומדים לפניו ולא לומר על בהמת חולין שלפניו הרי זו תמורת עולה ואמר שלמים או (כשאמר) כשבור לומר שחור יהיה תמורה ואמר לבן לחל תמורה על הלבן והשתא ילפי ב"ש מה תמורה בטעות אף הקדש שמי יחול בטעות ובמתני' שמי כי אמר שור שחור שיצא מביתי ראשון יהיה קדוש ויצא הלבן ראשון לבן קדוש דהכי בעי למימר שור שיצא מביתי ראשון יהיה קדוש לא שנא שחור ולא שנא לבן או אדום והא דקאמר שחור כשבור בטעות אלא גמרינן תחלת הקדש מסוף הקדש ופריך לטעמא דב"ש וב"ש מה אילו אמר הרי זו תחת זו תמורה לחלי היום מי הויא תמורה מהיא שעתא אלא דמטי חלי היום הוא דהוה תמורה הכי נמי לכי מגליא מלתא וה"פ היכי ילפי ב"ש תחלת הקדש מתמורה והא לא דמי לה [דהתם] כשהיה בכור לומר שור שחור יהיה תמורה ואמר לבן דחל תמורה על הלבן [ת"כ][10] מקיימין מה שהוליא בפיו אבל הכא כשאמר בפיו שור שחור שיצא מביתי יהיה קדש מנין לנו לטעות מה שהוליא מפיו אדרבה נאמר דאין דעת האיש להקדיש כ"א שחור ופיו ולבו שוין ואיך נאמר שיש במשמעות לשונו שרצה להקדיש הראשון ואפי' הוא לבן דהא בתמורה נמי לא נוכל לטעות בדבריו דאילו קאי בנפרא ואומר הרי זו תמורת זו לחלי היום דלא יחול הקדש בתמורה מי הוי תמורה מהיא שעתא שנדר מן הבוקר למעול בה אלא עד[12] חלי היום אז איגליא מילתא למפרע דהוי תמורה דבתמורה עצמה לא נוכל לטעות בדבריו הכי נמי ט) איגליא מילתא כלומר במשמעותו כמו כן לא נשנה דיבורו אלא לכי מגליא מילתא כמו שהוליא בפיו אותו יהיה קודש והוא הוליא מפיו שור שחור ואיך נשנה דיבורו להקדיש הלבן: **אמר** [רב פפא] לבך נאמר ראשון לבשיצא ראשון. פי' [דרב פפא] ס"ל דב"ש לא גמרי הקדש מתמורה לומר להקדש בטעות הוי הקדש והלבן קדוש דהא ודאי לא דמי לתמורה דבתמורה אנו מקיימין דבריו וכאן אנו סותרין דבריו אם אנו מקדישין הלבן אלא[13] דקתני מתני' הקדש אשחור קאי ולכך אמר ראשון לבשיצא אע"פ שלא יצא ראשון מן הבית אלא הלבן אפ"ה שפיר מתקיימין דבריו שאמר שחור שיצא ראשון ומיירי כגון שהיו לו שוורים שחורים הרבה כדאמר בסמוך והכי בעי למימר שור שחור שיצא ראשון לשאר שחורים יהיה הקדש דהוי השחור הקדש דהשתא לא נסתר דבריו אלא נפק[14] ראשון דקאמר ראשון לשחורים דלא מיבעיא אי נפיק שחור ראשון מן הבית דהשתא לגמרי נתקיימו דבריו דהוי הקדש אלא אפילו נפיק לבן בריש אכתי נפרש דבריו שהשחור שיצא ראשון לשחורים יהיה הקדש ואין הקדש בטעות דס"ל [לרב פפא] דהקדש בטעות לא הוי הקדש ופי' דמתני' לא כדס"ד מעיקרא דהלבן קדוש אלא השחור והא דלא קאמר אלא אמר [רב פפא] כיון שחוזר בו מסברת הגמרא משום שלא הוזכר שום אמורא לפניו והא דאמר ריש פרק ג' (לעיל ט.) לב"ש אין שאלה בהקדש פי' משום דהקדש בטעות הוי הקדש לא הוי בטעמא דרב פפא אלא בטעמא דאביי דבסמוך: **והא** שור שחור קאמר מי לא עסקינן דליית ליה אלא האי. ופי' כיון דליית ליה אלא אחד לא שייך לקיים דבריו ולומר ראשון לשחורין דל"ל לא לימא ראשון אלא שחור ומשני לא צריכא דליית כהו תלתא: **ה"ג** וב"ה א"כ שיצא בראשון. וה"פ וב"ה דאמרי אינו הקדש דל"ל שכוונתו לומר ראשון לשחורים ה"ל למימר שיצא בראשון דלא ה"ל למימר שיצא מביתי ראשון דמשמע שיצא מן הבית תחלה אלא שיצא בראשון ומשמע[15] בראשונה לשאר שחורים: **והא** הקדש בכונה הוא. ואין כאן טעות בבית [במתי'] ואמאי קרי ליה במתני' הקדש בטעות ומשני משום [דאטעי] לגישנא קמא כלומר להכי קרי ליה הקדש טעות לפי שבתחלה יש לטעות בלשונו ולומר שבראשון שיצא מן הבית נתכוון והיינו הבנן אלא שאנו מפרשין דבריו שרצה לומר ראשון לשחורין: **וסברי** ב"ש הקדש בטעות **לא** הוי הקדש. לרב פפא פריך: והתניא[16] מי שנדר בנזיר. מתני' היא בפרקין ומפרש במתני': תלא ותרעה בעדר. פירוש י) ובסיפא דמתני' קתני אמרו להן ב"ה לב"ש אי אתם מודים בזה שהקדש בטעות הוא ותלא ותרעה בעדר כלומר וכי היכי דמודית כ) לו לב"ה אודית לו נמי בהיא דשור שחור שלא יהיה הקדש אלמא שמעי ב"ה לב"ש דטעמא דידהו בשור שחור משום דהקדש בטעות הוא דהוי הקדש וקשה לר"פ ומשני ב"ה הוא דטעו [דסברי] דטעמיה דב"ש משום דהקדש בטעות הוי הקדש ולהכי אותבי להו מהא וא"ת והא ב"ש מהדרי להו לב"ה ממעשר בהמה ומוכחי דהקדש בטעות הוי הקדש וים לומר בית שמאי קאמרי לב"ה למאי דטעיתו וסברתו דטעמא [דידן] משום הקדש בטעות והכי נמי איתא בריש מסכת נדה (דף ג.) למאי דטעיתו נמי ואותביתו קופה: **ת"ש** ששה שהיו מהלכין בדרך. מתני' היא בפירקין וכבר פירשתי במתני': והא הכא דהקדש בטעות הוא והוי הקדש. והא[17] נזירות דטעות הוא שהרי מחד מן הראשונים לא נאמא דבריו ואפילו הכי הוי נזיר לפי שהיה בכור שהיה פלוני וטעה בכר[18] וחייל עליה נזירות אפי' בטעות הכי נמי אית ליה למימר דסבירא להו לבית [שמאי] דהקדש בטעות גמור הוי הקדש דמתני[19] דשור שחור פי' והבנן[20] קדוש דים לנו לפרש דבריו דמתחילה נתכוון להקדש לא שנא שחור ולא שנא לבן שיצא מפתח ראשון והא דקאמר שחור לפי שטעה שזה יצא ראשונה אבל לעולם הבנן קדוש אף על גב דבתמורה לא הוי עד דמטי חלי היום ולא קודש לבן הני מילי בתמורה דקאמר בפירוש זו תמורת זו לחלי יום וליכא לפרושי מילתא בענין אחר בלל אין לנו כח לפתור דבריו אבל הכא גבי הקדש ליכא לפרושי למילתא בהדיא כדבריו דלא אתא לאפוקי לבן מהקדש: ו)**אמרי** הכא סברי בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש התם לא. כלומר מהכא איכא לאוכוחי דסברי בית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש והוא הדין נמי גבי שור שחור דלא דמי לתמורה כדפרישית: התם לא. כלומר ממשנה ראשונה שנאת להוכיח לבית שמאי הקדש בטעות הוי הקדש ליכא לאוכוחי מידי [כדדחי] ליה לעיל: **אביי** אמר לא סלקא דעתך דקאי בצפרא אלא הב"ע דקאי בצהרים. שכבר יצאו הבהמות מן הבית לרעות במרעה ואמר שור[21] שיצא כבר מביתי ראשון לכל השוורים הן שחורים הן לבנים[22] ליהוי

מ) זה הדבור שייך לקמן לד., ב) מבפלן עד ד"ה אמרי הכא שייך לדף לא ע"ב., ג) נ"ל לר', ד) מבפלן שייך לדף לא ע"ב.

נוסחת הריב"ן

מ) דאמר אמר הריני נזיר שזה פלוני וחבריה אמר כו': ב) דהוי: ג) מי לא:

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) גמ' אי נמי לאו פלוני הוא אי הוי. מיבעיא אי הוי נמתקן. וי"ב אהוי נמי: ב) רש"י ד"ה אבבי אמר וכו' וחבריה אמר הריני נזיר שאין זה פלוני אי"נ פלוני הוא אהוי נמי נזיר כל"ל: ג) תוס' ד"ה ראה וכו' דליכא אלא תשע בכוי כאן הכ"ד ואח"כ מה"ד הרי כולם נזירים: ד) בא"ד דאע"ג דכוי ספק חיה וכו' אותו שאומר ספק חיה וכו' ספק נזיר חיה: ה) בא"ד כגון אותו שלא נא לגמ' כולכם נזירין: ו) בא"ד וע"ע אמאי לא תני תו שאין כולכם נזירין ע"ב עי' בתו"ט וכמ"ש: ז) בא"ד בשלמא לעיל פירשתי דיותר ל"מ כל"ל: ח) ד"ה מאי טעמא וכו' ומפרש ר"י התם בתמורה כשבור לומר שתמורתו עולה ואמר שלמים כל"ל: ט) ד"ה וב"ה כו' לא נוכל לטעות דבריו ה"נ לכי מגליא כל"ל: י) ד"ה וסברי וכו' תלא ותרעה בעדר פירוש כמו חולין ובסיפא כל"ל: כ) בא"ד דמודית לו לב"ה. תיבות לו לב"ה נמתק וי"ב לי בהא אודית לי כו':

הגהות התוספות

1. נ"ל אותו שכוון. 2. נ"ל שאין אחד מכם נזיר. 3. נ"ל הוא כן. 4. תיבת לבד נמתק. וע"ל לבך. 5. נ"ל דשמא. 6. נ"ל אם יש. 7. נ"ל ומשמע. 8. נ"ל ולא. 9. נ"ל לר'. 10. בפ"א אך. 11. נ"ל כלומר כשיגיע. 12. נ"ל עד דמטי. 13. נ"ל אלא הא. 14. נ"ל נפקא. 15. נדל"ל דמשמע. 16. נ"ל והתנן. 17. תיבת והא נמתק. 18. תיבת בכר נמתק. וע"ל בו. 19. נדל"ל ומתני'. 20. נ"ל דהבנן. 21. נ"ל שור שחור. 22. תיבות הן שחורים הן לבנים נמתק.

מפרש לה ר' טרפון אומר אין אחד מהם נזיר דסבר ר"ש לא נתנה נזירו' אלא להפלא' כלומר שיהיה ברור ורדוע לו בשעת נדרו שהוא נזיר וכל הני לא היה ברור לשום אחד מהם בשעת נדרו אם הוה כדבריו. ומיהו נראה דמודה ר"ט בד' שאמר לב' הראשונים הריני נזיר שאין אחד מהם נזיר. כר"ט דבעי הפלאה. ולי נראה דר"ט אכולהו קאי וכ"ע לא בקיאי כדר"ט והיה סבור בודאי אחד מהם נזיר: הרתיע לאחוריו הבא כנגדו ולא נודע מי הוא אינו נזיר כלו' אין אחד מהם נזיר דלא מחית איניש לספקא. וכך היתה דעתו שאם לא יבוא הדבר לידי ברור שלא יהא בדבריו כלום: ר"ש אומר וכו' ר"ש לטעמיה דאמר ספק נזירות להחמיר והוי נזיר מספק ומה הקנתן לגלח ולהביא קרבן ולהפקיע ספק נזיר מהם שא"א להם לגלח ולהביא קרבן מספק. אלא צריכין להתנות אם אינו כדבריו שיהיה נזיר נדבה וממה נפשך יגלח ויביא קרבן: אימא מי שנתקיימו דבריו אותו שנמצא כדבריו הוי נזיר: כגון דאמר אי נמי לאו פלוני הוא איהוי נזיר ובחוץ כדי דבור חזר בו ואמר כן לא נתקיימו דבריו הראשונים אלא האחרונים ואגב אורחיה קמ"ל דתוך כדי דבור כדבור דמי: הא אתא לקמן הוי נזיר. אותו שנטמא כדבריו: